

LÄNSSTYRELSEN
Göteborgs och Bohus län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten
Byrådirektör C-A Jansson

BESLUT
1979-04-18

11.126-4690-77

Kommunstyrelserna i
Orusts och Tjörns kommuner

Förklarande av Stigfjorden-området i Orusts och Tjörns kommuner som naturvårdsområde

Stigfjorden-Kalvöfjorden bildar ett vidsträckt och till större delen grunt vattenområde mellan Orust och Tjörn. Vattenområdet står i förbindelse med västerhavet genom de trånga sunden Strömsund och Lyresund och med innerskärgården i öster genom den smala djuprännan Skåpesund. Fjorden saknar trösklar i dessa passager och kännetecknas till större delen av lerbottnar.

Stigfjordens övärld är rikt varierad med bortemot hundra öar och holmar och uppvisar övergångar från starkt exponerade och vackert glacialslipade, låga klippholmar som Smögholmarna i väster till höga öar med bruten terräng och branta stup i centrum av området som Stävö, Hjälms och Hälsö.

De omgivande landområdena i norr och söder uppvisar betydande olikheter i sin topografi. Områdena kring Kalvöfjorden och Svanviks kile kännetecknas av uppodlade lerslätter medan Tjörnsidan domineras av berg genomskurna av trånga sprickdalar.

Inventeringar inom Stigfjordenområdet har visat på ansevärd naturvärden. Av stort vetenskapligt intresse är de vidsträckta fälten av bandtång som karakteriserar fjordens grunda partier och som utgör miljön för ett artrikt ekosystem. Dessa bottnar utgör viktiga näringsplatser för fågellivet. Kalvöfjorden räknas som en av de rikaste fågelokalerna i sitt slag utefter hela svenska västkusten. Flacka välutbildade strandängar, som vanligen utgör en god miljö för vadarfåglar, ansluter på åtskilliga ställen till grundbottnarna.

Lövskogsvegetationen utefter bergssidorna är till sin karaktär ofta botaniskt rika lundar, Av stort floristiskt intresse är också ängsvegetationen på skalblandat underlag.

Det variationsrika och attraktiva landskapet, lättillgängligheten, de goda strövmöjligheterna och tillgången på stränder utmärkta för bad gör detta område till en mycket betydande resurs också för friluftsliv i olika former.

Stigfjordenområdet har tilldragit sig stort intresse från naturvårdssynpunkt och frågan om skydd har väckts från olika håll. I den fysiska riksplaneringen har området upptagits som riksintressant såväl för den vetenskapliga och kulturella naturvärden som för det rörliga friluftslivet. Valön, Råssö och Svanvik-Rörvik i Orusts kommun är redan skyddade genom

naturreservatsförordnande. För Björnshuvud-Halsbäck gäller interimistiskt förordnande enligt 11 § naturvårdslagen i syfte att bilda naturreservat. För större delen av Stigfjordenområdet har respektive kommuner i sina åtgärdsförslag inom ramen för den fysiska riksplaneringen föreslagit skydd i form av naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen.

Som ett led i genomförandet av de naturvårdåtgärder som föreslagits i den fysiska riksplaneringen har länsstyrelsen informerat sakägarna i skrivelse den 1 december 1977 om de förslag till avgränsning och föreskrifter för det planerade naturvårdsområdet, vilka utarbetats av en arbetsgrupp bestående av representanter för kommunerna och länsstyrelsen. Ett 40-tal sakägare har inkommit med erinringar i anledning av de föreslagna åtgärderna.

Yttranden över föreslagna åtgärder har förutom från kommunerna inkommit från Göteborgsregionens kommunalförbund, Svenska naturskyddsföreningen, zoologiska institutionen vid Göteborgs universitet, tulldirektionens kustbevakningssektion, domänverket, lantbruksnämnden, stiftelsen för västsvenska fritidsområden, Sveriges ornitologiska förening och Göteborg-Hallands seglarförbund.

Yttranden och anförda erinringar har föranlett länsstyrelsen att göra vissa smärre ändringar i gränsdragning och föreskrifter i föreliggande beslut.

På grund av vad som ovan anförts förklarar länsstyrelsen med stöd av 19 § naturvårdslagen Stigfjordenområdet i den utsträckning som framgår av närslutna karta (Bil A) som naturvårdsområde. Länsstyrelsen beslutar att de föreskrifter som upptagits i närslutna bilaga (Bil B) skall gälla för naturvårdsområdet.

Besvär enligt bilaga (formulär 3).

I detta ärendes slutliga handläggning har deltagit tf länsråd Lennart Grönberg, beslutande, naturvårdsdirektör Bengt-Erik Olsson, förste länsassessor Carl-Otto Lindberg, tf länsarkitekt Lars Holmén, överlantmätare Hans Busck och byrådirektör Carl-Axel Jansson, den sistnämnde föredragande.

Lennart Grönberg

Carl-Axel Janson

Bil A Illustrationskarta, skala 1:20000 till länsstyrelsens beslut
Bil B Föreskrifter

Föreskrifter för Stigfjordens naturvårdsområde, Orusts och Tjörns kommuner

A Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen innebärande inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

- 1 uppföra helt ny byggnad med undantag av anläggning som behövs för jordbruket eller yrkesfisket och ej tillgodoser bostadsändamål
- 2 utföra schaktning, tippning, fyllning eller sprängning, som ej är hänförlig till jordbrukets behov
- 3 bedriva täktverksamhet, Förbudet avser även husbehovstäkt
- 4 muddra
- 5 anlägga ny brygga eller båthamn
- 6 anordna upplag annat än för jordbrukets eller fiskets behov
- 7 avverka träd med minst 15 cm stamdiameter i brösthöjd av ek, bok, alm, lind och lönn i slutna bestånd. Förbudet gäller ej beståndsvårdande röjningar och ej heller sådan avverkning som sker efter förvaltarens anvisning
- 8 plantera eller så barrträd på tidigare ej barrskogsbevuxen mark. Förbudet gäller ej inom bebyggd fastighet med en tomtstorlek av högst 3 000 m eller i hemfridszonen kring annan bebyggelse
- 9 dra fram luftledningar, som fordrar resande av minst två stolpar
- 10 uppsätta master som är högre än 5 meter. Förbudet gäller icke sådana master som uppsätts på bostadshus
- 12 anordna bojfortöjning. Förbudet utgör ej hinder för strandägare att anordna bojfortöjning för eget behov.
- 13 anordna hastighetstävling med motorbåt

B Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen gällande allmänheten.

Det är förbjudet att

- 1 förtöja eller ankra upp husbåt för mer än ett dygn annat än inom anlagd båthamn
- 2 medföra ej kopplad hund på samtliga öar utom Tjörn, Orust, Mjörn och Lyr

3 ställa upp husvagn utanför anlagd campingplats

4 anordna bojförtöjning.

C Bestämmelser enligt 22 § naturvårdslagen gällande förvaltning.

Länsstyrelsen utser domänverket till naturvårdsförvaltare.

Förvaltningen skall ske i enlighet med av länsstyrelsen meddelade anvisningar och främst omfatta utmärkning och tillsyn.

Landskapsvård skall kunna utföras efter överenskommelser med berörda markägare i varje enskilt fall.

Naturvårdsområdet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

Kommentarer till föreskrifter för Stigfjordens naturvårdsområde

A Utgångspunkten för de föreskrifter som reglerar förfogandet över fastighet har varit att ej nämnvärt inskränka pågående markanvändning. Åtskilliga av förbuden har därför getts en sådan konstruktion att de ej gäller jordbrukets verksamhet. Samtliga förbud har gjorts dispensabla, därmed menat att de övervägande skall ha en styrande funktion.

A1 Tillståndsgivningen beträffande helt ny bostadsbebyggelse bör vara mycket restriktiv. Helårsbebyggelse för att överbygga generationsväxlingen inom jordbruket bör dock kunna ifrågakomma. Under sådana omständigheter bör stora krav ställas på bebyggelsens placering i direkt anslutning till gårdens brukningscentrum.

A2 Muddertippning inom vattenområdet bör helt uteslutas. Stor restriktivitet bör också gälla för fyllnader som hindrar eller minskar vattengenomströmningen.

A3 Särskilt viktigt är att slå vakt om återstående skaljordsförekomster, som måste tillmätas stor vetenskaplig betydelse.

A4 Det är angeläget att inskränka muddring till ett fåtal ställen, där ornitologiska och marinbiologiska värden i mindre utsträckning beröres. Underhållsmuddring till befintliga anläggningar skall givetvis icke hindras.

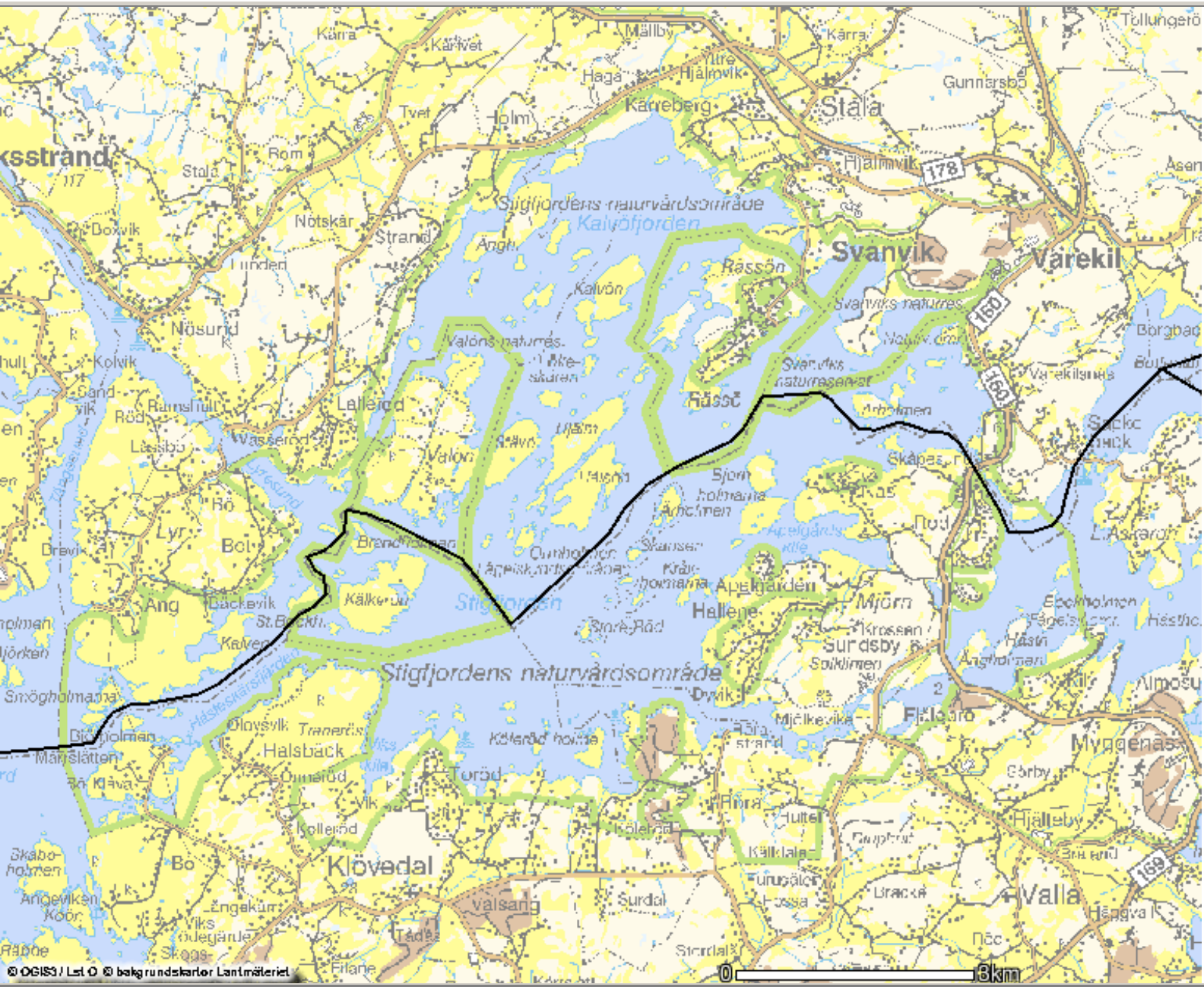
A5 Stor restriktivitet bör gälla för anläggandet av nya båthamnar. Inom de ornitologiskt värdefulla grundvattenområdena i Kalvöfjorden, Tjuvekile och Sundsbykile bör icke nya anläggningar tillkomma eller befintliga utbyggas.

A7 Stor del av området är beläget inom lövskogsregionen. Ädellövbestånden utgör ett

betydelsefullt och karakteriserande inslag i landskapsbilden och bör i största utsträckning fortbestå men ändå utgöra en produktionskälla.

- A8 Stora delar av området ligger utanför västgränsen för granens naturliga utbredning. Här är granen och i viss mån även tallen ett främmande växtelement. Barrträdsplanteringar kan väsentligt ändra landskapskaraktären i dessa områden och i övrigt medföra en floristisk utarmning av busk- och fältskiktsflora.
- A10 Master i högt belägna terrängavsnitt bör helt undvikas (exempelvis TV-master, som betjänar lägre belägen bebyggelse). Undantag har dock medgivits för master på bostadsbyggnader.
- A12 Tidsbegränsade undantag skall kunna göras för vissa områden till dess småbåtshamnar anlagts för det trängande behovet.
- B Föreskrifterna under denna rubrik har med undantag för förbudet att uppställa husvagn inskränkts till vattenområdet och övärlden. Föreskrifterna bör ej vara mer omfattande än att en viss tillsyn gällande deras efterlevnad kan vara möjlig.
- B1 Angelägen föreskrift då husbåtarna alltmer blivit ett stort problem inte minst från sanitär synpunkt. Det är också vanligt att husbåtar blockerar platser särskilt attraktiva för det rörliga friluftslivet, t ex badstränder.
- B2 Föreskrifter avser främst att vara skydd för fågellivet.
- C Förvaltningen skall som bestämmelserna anger främst omfatta utmärkning och tillsyn. Länsstyrelsen skall efter hörande av det s k skötselrådet (rådgivande organ för förvaltningen av avsatta naturreservat och naturvårdsområden) meddela anvisningar för förvaltningen i en ytterst förenklad form av skötselplan.

Landskapsvårdsåtgärder från förvaltarens sida, främst kulturmarkshävd, skall kunna aktualiseras. Förutsättningen härför är överenskommelser med berörda markägare i varje enskilt fall, varvid en mer detaljerad åtgärdsplan upprättas.

LÄNSSTYRELSEN
Göteborgs och Bohus län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten
Byrådirektör
Carl-Axel Jansson

BESLUT
1982-09-01 11.1299-2515-81
Delg kv

Kommunstyrelsen i Tjörns kommun

Komplettering av föreskrifter för Stigfjordens naturvårdsområde, Tjörns kommun

Tjörns naturskyddsförening har i skrivelse till länsstyrelsen anhållit om skydd för störningskänsligt fågelliv på Hästholmen, Sundsby säten. Kommunstyrelsens arbetsutskott i Tjörns kommun har yttrat sig i ärendet och beslutat tillstyrka förslaget om tillträdesförbud på Hästholmen under häckningstiden för den aktuella fågelarten. Markägaren, som är Kungliga och Hvitfeldtska Stipendieinrättningen, har ej något att erinra mot förslaget skydd.

Hästholmen ingår i ett större område omfattande Stigfjorden, Kalvöfjorden och Sundsby kile med omgivande landområden, vilket länsstyrelsen i beslut den 18 april 1979 förklarat som naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 19 § naturvårdslagen till skydd för störningskänsligt fågelliv att föreskrifterna för Stigfjordens naturvårdsområde kompletteras med följande föreskrift:

Det är förbjudet för allmänheten att beträda ön Hästholmen tillhörande fastigheten Sundsby 2:1 under tiden 1 mars till och med 15 juli varje år.

Besvär enligt bilaga.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit naturvårdsdirektör Bengt-Erik Olsson, beslutande, länsassessor Magnus Sandström, länsarkitekt Ingegerd Ågren samt byrådirektör Carl-Axel Jansson, den sistnämnde föredragande.

Bengt-Erik Olsson

Carl-Axel Jansson

LÄNSSTYRELSEN
GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN
Miljövårdsenheten
Bitrmdir Gunnar Storm

BESLUT
1992-10-19 231-22995-92

Orusts kommun
Tjörns kommun

Komplettering av föreskrift för Stigfjordens naturvårdsområde i Tjörns och Orusts kommuner

Länsstyrelsen förklarade 1979-04-18 Stigfjorden med närmaste omgivning som naturvårdsområde jämlikt 19 § naturvårdslagen. Under föreskrift A 1 i nämnda beslut stadgas att det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd ”uppföra helt ny byggnad med undantag av anläggning som behövs för jordbruket eller yrkesfisket och ej tillgodoser bostadsändamål”.

Länsstyrelsen har funnit skäl att revidera denna föreskrift på så sätt att undantag även skall gälla den form av komplementbyggnad som i dagligt tal benämns ”Friggebod” inom tomt med en areal av högst 3000 kvadratmeter och som redan är bebyggd med bostadshus.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 19 § naturvårdslagen att föreskrift A 1 i Länsstyrelsens tidigare beslut enligt ovan skall ha följande lydelse:

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd uppföra helt ny byggnad med undantag av anläggning som behövs för jordbruket eller yrkesfisket och ej tillgodoser bostadsändamål. Undantag gäller även komplementbyggnad benämnd ”Friggebod” inom tomt av högst 3000 kvadratmeter och som redan är bebyggd med bostadshus.

I detta beslut har även deltagit förste länsassessor Magnus Sandström samt länsarkitekt Thorsten Hall.

Göran Bengtsson

Gunnar Storm

Kopior: se sändlista

Naturvårdsenheten
Bengt Frizell

Till
/enligt sändlista, bilaga 6/

Ändring av reservatsgränser och reservatsföreskrifter enligt 7 kap miljöbalken för del av Naturreseptat Stigfjorden i Tjörns kommun

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter
Administrativa data
Beskrivning av reservatet
Behov och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutslista
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Förteckning över rödlistade arter
Bilaga 5. Kulturhistorisk beskrivning
Bilaga 6. Sändlista
Bilaga 7. Hur man överklagar

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 5 och 6 §§ miljöbalken att föreskrifterna inom del av Stigfjordens naturreservat (Länsstyrelsens beslut 1979-04-18, dnr.11.126-4690-77) skall ändras rörande rätten att avverka skog m.m. Områdets avgränsning framgår av bilagda karta (bilaga 1.) Avgränsningen berör fastigheterna Sundsby 2:1, 2:72 och 2:77. Området benämns nedan i texten som Sundsby.

Länsstyrelsens beslut omfattar nya föreskrifter inom område som framgår av karta bilaga 1, samt fastställelse av skötselplan.

Beslutet omfattar även vissa smärre gränsjusteringar vilket innebär att reservatsbeslutet 1979-04-18 inte längre skall omfatta ett markområde norr om byggnaderna vid Åker samt att ett område väster om vägen vid Åker skall tillföras reservatet.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Länsstyrelsen övergripande skötselåtgärder enligt bifogad skötselplan (bilaga 3).

Syfte

Ändamålet med de nya föreskrifterna är att bevara ett biologiskt och kulturhistoriskt mycket värdefullt skogs- och kulturlandskap. Reservatsbildningen är vidare en av flera åtgärder för att följa upp internationella åtaganden i naturvårdsarbetet som Natura 2000 och den internationella våtmarkskonventionen RAMSAR.

Syftet skall tryggas genom att:

- ~~/~~ Skogsmarken i slutna, mogna bestånd lämnas till fri utveckling.
- ~~/~~ Skogsmark av hagmarkskaraktär liksom parkträd hävdas i syfte att bevara och öka förutsättningarna för en hög biologisk mångfald.
- ~~/~~ Kulturhistoriskt viktiga drag i den rumsliga strukturen och den historiska markanvändningen upprätthålls genom bete eller åkerbruk.
- ~~/~~ Ur flora- och faunasynpunkt viktiga betesmarker hävdas.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5 och 6 samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. Ändring av föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Det är inte tillåtet att

1. Uppföra ny byggnad. Byggnad för jordbrukets behov får uppföras efter tillstånd från Länsstyrelsen.
7. Avverka skog.
8. Plantera ny skog.

Föreskrifterna ersätter punkterna A1, A7 och A8 i Länsstyrelsens beslut 1979-04-18. Övriga föreskrifter gäller oförändrat.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge dispens från föreskrifterna. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva föreskrifterna enligt detta beslut.

Övriga lagrum vilka skall beaktas vid prövning av verksamheter i området

Verksamheter vilka kräver dispens eller tillstånd från någon av föreskrifterna ovan förutsätter ofta prövning även enligt andra lagrum i miljöbalken för att kunna utföras. Exempel på sådan prövning kan vara dispens från strandskyddsbestämmelser, tillstånd eller anmälan för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken eller tillstånd till muddring eller annan vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

Tillstånd krävs alltid enligt 7 kap 28 a § miljöbalken för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom Natura-2000 området (se vidare sid. 8 under rubriken "befintliga områdesskydd").

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen om områdesskydd, gällande förvaltning av reservatet

Bestämmelserna ersätter vad som sägs under B och C i Länsstyrelsens beslut 1979-04-18 om Stigfjordenområdet.

Syftet med vården och förvaltningen är att:

Vidmakthålla och utveckla områdets biologiska, kulturhistoriska, pedagogiska och upplevelsemässiga värden vilka är knutna till en äldre brukningsstrategi vid Sundsby säteri och dess omgivningar.

Att återskapa en helhet i landskapet kring Sundsby säteri där byggnader och kulturmarker sätts in i ett kulturhistoriskt sammanhang.

Enligt 7 kap 6 § miljöbalken har förvaltaren rätt att:

1. Underhålla befintlig parkeringsplats, stigar, rastplatser i enlighet med fastställd skötselplan.
2. Genom lämpliga åtgärder trygga hävden av kulturmarkerna, då i förekommande fall markägare eller arrendator själv ej önskar vidmakthålla sådan hävd som anges i skötselriktningen. Exempel på sådana åtgärder kan vara utsättande av betesdjur, nyttjande samt underhåll av hägnader och för djurhållningen nödvändiga byggnader (ängslada).
3. Framröja och vårda kulturhistoriska lämningar och fornlämningar.
4. Utplacera erforderliga informationsskyltar

Förvaltare och förvaltningsuppgifter enligt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

5. Förvaltare är Västkoststiftelsen. Förvaltningen skall ske i nära samverkan med berörda markägare samt Tjörns kommun.
6. Naturreservatet utmärkes genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av naturvårdsverket.
7. Förvaltningen bedrivs enligt av Länsstyrelsen fastställd skötselplan (bilaga 3). Ett detaljerat underlag för skötseln finns framarbetat och kommer att inordnas i den skötselplan som tas fram för hela Stigfjordenområdet i samband med planerad översyn.

Administrativa data

Namn:	Sundsby (del av naturreservatet Stigfjorden)
Kommun:	Tjörn
Areal:	364 hektar (varav 239 hektar land och 125 hektar vatten)
Fastigheter och ägare:	Sundsby 2:1, 2:72, 2:77
Naturvårdsförvaltare:	Västkoststiftelsen
Topografisk karta:	7A NO, 7B NV
Ekonomisk karta:	7B8b, 7B9b
Naturgeografisk region:	15d: Ljungheds- och kustskogsområden längs svenska västkusten och norska sydkusten; Norra Hallands och södra Bohusläns kust- och skärgårdsområde.

Beskrivning av naturreservatet

Naturförhållanden

Vid Sundsby säteri, Sundsby gård (Sundsby 2:1) finns en av Bohusläns största sammanhängande ekskogar med en utpräglad västlig prägel. Den ekdominerade skogen är speciell i dessa suboceaniska delar av Sverige och denna skog "suboceaniska ekskog" är inskränkt till Bohuslän, Dalsland Västergötland, Halland och Skåne. Trots skogstypens starka representation i länet är bara några få hektar skyddade i naturreservat.

Området utgör ett av länets allra bästa exempel på betade ekhags- och lövskogsmiljöer och variationsrikedomen är stor. Här ligger öarna Ängholmen och Hästholmen som kläds av en mosaik av betad lövskog, betad barrskog, strandängar och mer öppna betesmarker.

Ädellövskogarna runt Sundsby säteri hyser en mycket rik kryptogamflora med flera rödlistade arter. Här finns bl.a. almlav *Gyalecta ulmi*, blek kraterlav, *Gyalecta flotowii*, skuggorangelav *Caloplaca lucifuga*, mussellav *Normandina pulchella*, lunglav *Lobaria pulmonaria* samt de på ek växande svamparna ekskinn *Aleurodiscus disciformis* och oxtungsvamp *Fistulina hepatica*.

Objektet har också ett rikt innehåll av naturtyper, vegetationstyper och växtarter som är knutna till naturliga betesmarker. Inom området förekommer allt från fuktiga strandängar till torra näringsrika backar. Bland kärlväxterna hittar man kustarun, stagg, granspira, korallrot, kattfot och vildlin.

Området hyser ett rikt fågelliv med bland andra berguv, häger, mindre hackspett och skogsduva. Vintertid uppehåller sig kungsörn och havsörn inom området.

I det följande beskrivs några naturtyper med högt naturvärde som förekommer inom området. Exempel på typiska och intressanta florainslag ges i den fullständiga skötselplanen.

Hedekskog

Ekskogen vid Sundsby har höga naturkvalitéer och en stor areal. Ekskog är den klart vanligaste skogstypen i Bohuslän, men få områden är skyddade. Denna skogstyp ingår i det västeuropeiska hedlövskogs- och hedområdet som sträcker sig utmed Atlantkusten från västra Norge till Portugal. Klimatet är oceaniskt med milda vintrar och svala, regnrika somrar. I topografiskt utsatta lägen blir skogen lågvuxen. Eken får här ofta ett busklikat växtsätt med flera, ofta förvridna och krökta stammar. Denna skogstyp, som ofta kallas för krattekskog, förekommer i stort sett i alla kustnära delar av länet, men få områden har en så välutvecklad kryptogamflora som Sundsby.

Ek-hasselskog (ängsekskog)

Denna skogstyp är vanligast på lerrika marker med marina leror i de kustnära delarna av länet. Den uppträder oftast vid basen av lövklädda branter men kan också förekomma i de övre, bättre dränerade, delarna av sluttningar samt intill åar och bäckar. I blockig terräng ser man ofta lundslok och lind. Skogstypen har oftast ett förflutet som slättermark eller gårdsnära betesmark. Eken har svårt att föryngra sig i skuggiga och slutna bestånd vilka istället nu växer igen till främst ask-almskog på näringsrik mark och granskog på de lite näringssvagare markerna.

Detta är således en instabil skogstyp på gammal odlingsmark som fordrar en speciell typ av skötsel för att fortleva.

Ekhagar

Hagar med mycket grova träd har en högst ojämn utbredning i Bohuslän och är i stort sett sällsynta. Ofta ligger de som avgränsade dungar i odlingslandskapet. De flesta och tätaste förekomsterna i regionen finns i ett stråk i Mölndals och Härryda kommuner runt sjöarna Stensjön - Rådasjön. Mer isolerade förekomster finns vid Ljungskile och vid Kragenäs i Tanums kommun. En sedan länge igenväxt ekhage med höga kvalitéer är Rya skog på Hisingen.

Grova hagmarksekar finns idag vid säteriets byggnader, intill Ruddammarna och utefter den gamla landsvägen. Igenväxta ekhagar finns dessutom intill stigen mot Ramsdalen och i sluttningarna väster om Solklinten

Andra betesmarker

Beteshagen på Ängholmen och intill Sundsby kile söder om säteriet är fina exempel på kustnära betesmarker med ädla lövträd, främst ekar och bär- och blomrika buskskikt. De har båda inslag av flera rödlistade arter och dess klassning i högsta värdeklass är väl motiverad. En del ekbestånd norr om Ramsdalen har troligen betats in i sen tid och här kan fina ekhagar framskapas med relativt små skötselinsatser.

Skalgrusbankar

I dessa marker finner man ofta en lång rad kalkgynnade växter och detta gör dem mycket skyddsvärda. Vid skalgrusbanken intill Ramsdalen har man t ex funnit jordtistel, knippnejlika, rödkörvel och spåtistel.

Värdebedömning: Ett mycket vackert område med ett av länets bästa exempel på betade ekhags- och lövskogsmiljöer. Den flödande rikedomen av naturtyper och arter som är knutna till naturliga betesmarker ger området ett mycket högt naturvärde. Vid Sundsby säteri har påträffats 42 olika rödlistade växter och djur (häckande fåglar). Av dessa är tre kärlväxter, en kransalg, 15 lavar, 19 svampar, en mossa, tre fåglar och en insekt. Dessa arter finns spridda i nästan hela området och det finns arter som i första hand är knutna till odlingslandskapet, marina arter såväl som en lång rad ädellövskogarter.

Alla rödlistade och några andra sällsynta arter från Sundsby säteri finns förtecknade i bilaga 4.

Referenser

Appelqvist, T. m.fl.: *Sammanställning av lövskogsinventering. Göteborgs och Bohus län.* (manuskript). • Hultengren (1989): *Ängar och hagar på Tjörn.* Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1989:3 • Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (1995): *Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län.* • Hultengren & Martinsson (1989): *Lövskogar i Tjörns kommun.* Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1989:7

Dokumentation

Tomas Appelqvist. (1998): *Förslag till skötselplan för del av Sundsby säteri och Sundsby gård (Åker).*

Kulturmiljö (en utförlig beskrivning om områdets kulturhistoriska värden återfinns i den fullständiga skötselplanen)

Sundsby säteri är en karaktäristisk högreståndsmiljö med kontinuitet från medeltiden. Miljön har i stor utsträckning bibehållit de grundläggande karaktärsdragen sedan åtminstone det äldre kartmaterialets tid vid sekelskiftet 1700.

Äldsta belägg för Sundsby är från 1388, då Sundsby inte var någon större gård. Under 1500- och framförallt 1600-talet knöts emellertid stora jord-egendomar till gården. På 1600-talet ägdes säteriet av Margareta Hvitfeldt, då Bohusläns mäktigaste kvinna. Efter hennes död testamenterades Sundsby till en stipendieinrättning som fram till 2003 förvaltat säteribebyggelsen med omgivande park. Ny ägare till Säteriet är från 2004 Tjörns kommun.

Sundsby ställning som adelsgård, som bl a medförde att området aldrig skiftades, har tillsammans med de topografiska och naturgivna förutsättningarna medverkat till att den övergripande rumsliga strukturen har bibehållit sin grundkaraktär sedan 1600-talets slut. Säteribebyggelsens placering, åkermarkens arrondering och säteriets ägogränser är desamma sedan det äldsta kartmaterialets tid. Bebyggelse lämningar på platsen tyder på att bebyggelsens placering sannolikt är intakt sedan medeltid. Mycket få sentida eller ickeagrara inslag i miljön bidrar till den väl bevarade helheten.

Området avspeglar även herrgårdsmiljöns ekonomiska och sociala förhållanden väl. Särskilt tydlig är den välbevarade säteribebyggelsen, med typisk högreståndsprägel. Huvudbyggnaden och flygelbyggnaderna kan dateras till 1700-talet, men har genomgått flera renoveringar. Även övrig bebyggelse såsom stenkällare, magasin och trädgårdsmästarbostad är av stort kulturhistoriskt värde. Säteribebyggelsen med omgivande park förklarades som byggnadsminne 1981. Från 1700-talets slut tillkom ett flertal dagsverkstorp på säteriets ägor, varav många ännu är bebyggda och i vissa fall väl bevarade, också idag.

Det tidigare starkt kulturpräglade landskapet vid Sundsby har emellertid förändrats. Åkermarkerna hålls ännu öppna, antingen genom spannmålsodling eller slätter, men det öppna och ljusa beteslandskap som förr präglade Sundsby har ändrat karaktär. Delar av de tidigare betesmarkerna är numera igenväxande eller bevuxna med täta lövskogar.

Den välbevarade rumsliga strukturen innebär att en mängd spår efter äldre markanvändning finns kvar t ex stengärdesgårdar, vägar, diken och byggnadsgrunder. De spärrgreniga ekar som finns på utmarken och i betesmarkerna utgör också ett värdefullt historiskt inslag, som berättar om ett äldre, öppnare landskap.

De förhistoriska lämningarna inom området härrör huvudsakligen från bronsåldern. Ett flertal rösen är belägna på höjderna runt säteriet. Övriga fornlämningar utgörs bl a av stenåldersboplatser, en domarring och från senare tid två stenar med inskriptioner.

1983 avstyckades säteribebyggelsen med parkområdet varefter fastighetens övriga delar försålades och införlivades med Sundsby 2:1.

Referenser

Danielsson (1988): Sundsby säteri. *Kulturhistorisk dokumentation inför byggnadsminnesförklaring*. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Larsson (1997): *Sundsby – historik och kulturlandskap (manuskript), bilaga 5*.

Dokumentation

Malin Larsson (1998): *Förslag till skötselplan för del av Sundsby säteri och Sundsby gård (Åker)*.

Befintliga områdesskydd enligt 7 kap miljöbalken

Sundsby ingår i Stigfjorden naturreservat.

Natura 2000

Regeringen beslutade i januari 2002 med stöd av 7 kap 28 § miljöbalken, att förklara Sundsby som särskilt bevarandeområde enligt direktivet 92/43EEG (habitatdirektivet) om bevarande av livsmiljöer samt vilda växter och djur (SEO520 053) vilket samtidigt innebär att Sundsby ingår det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Länsstyrelsen får lämna tillstånd till verksamheter endast om förutsättningarna enligt 7 kap 28 b § miljöbalken är uppfyllda, eller om regeringen har gett tillåtelse enligt 7 kap 29 § miljöbalken.

Behov och motiv för skydd

Bakgrund

I maj 1979 bildades Stigfjordens naturvårdsområde inom vilket Sundsby är beläget.

Syftet med förordnandet var att värna de utbredda våtmarkernas och havstrandängarnas betydelse för fågellivet, de omgivande kulturmarkerna, lövskogsområdena samt det storslagna och förhållandevis ostörda landskap som Stigfjorden med omgivande stränder utgör. Ett viktigt motiv för fredningen var även områdets betydelse för friluftsliv.

Ändamålet med naturvårdsområdet skulle uppnås genom Länsstyrelsens prövning av olika verksamheter med negativ inverkan på nämnda skyddsvärden. Länsstyrelsens prövning fick dock inte innebära att pågående markanvändning avsevärt försvårades. Samtliga föreskrifter i beslutet gjordes dispensabla.

Sedan beslutet togs har ny information och kunskap tillförts området vilket förändrar synen på vad som behöver skyddas och vad som krävs för att skyddet skall bli meningsfullt. Särskilt kan nämnas följande kunskapsför djupningar vilka genomförts under senare år och som på ett eller annat sätt berör Stigfjorden.

~~☞~~ Regionala inventeringar av lövskogar.

~~☞~~ Regionala / nationella ängs- och hagmarksinventeringar.

☞ Inventering av områden vilka uppfyller kraven i EU´s naturvårdsdirektiv (fågelskyddsdirektivet samt art- och habitatdirektivet).

Resultatet av dessa inventeringar / utvärderingar har för Stigfjordens del bl.a. inneburit att:

☞ Naturvårdsverket avsatt medel för skydd av värdefull ädellövskog i området bl.a. för Sundsby.

☞ Stigfjorden upptagits på den nationella listan över områden vilka bör ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, NATURA 2000.

Sundsby tillhör ett av de högst klassade lövskogsmiljöerna i Västra Götalands län och uppfyller väl de krav som ställs för att området måste ges ett långsiktigt skydd och för att medel för intrångsersättningar eller köp skall kunna utgå. Säterimiljön har också stora kulturhistoriska värden. Områdets värden har gjorts särskilt tydliga i de fördjupade inventeringar som gjorts i området i samband med att avgränsningar gjorts och skötselplan tagits fram.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen delgav berörda sakägare förslag till beslut och skötselplan den 12 maj 2000. Dåvarande ägaren till säteriet (Sundsby 2:77), Kungl och Hvitfeldska stiftelsen tillstyrkte förslaget utan krav på särskild kompensation. Vad gäller markägarna till Sundsby 2:1 innebar föreläggandet att förhandlingar kring intrångsersättningar kunde påbörjas. Den 7 januari 2004 träffades överenskommelse om ersättningens storlek. Vidare träffades ett avtal med samma markägare rörande åtgärder i syfte att säkerställa betesdriften på fastigheten.

Naturvårdsverket samt Tjörns kommun har tillstyrkt förslaget. Från Naturskyddsföreningen i Tjörn har inkommit synpunkter på ytterligare områden med höga naturvärden i anslutning till Sundsby vilka borde ingå i skyddet. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att avvakta med dessa områden till den mer övergripande översyn av Stigfjordsresevatet som planeras.

Upplysningar

Detta beslut skall kungöras i ortstidning (Bohusläningen). Sakägare skall anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i tidningen.

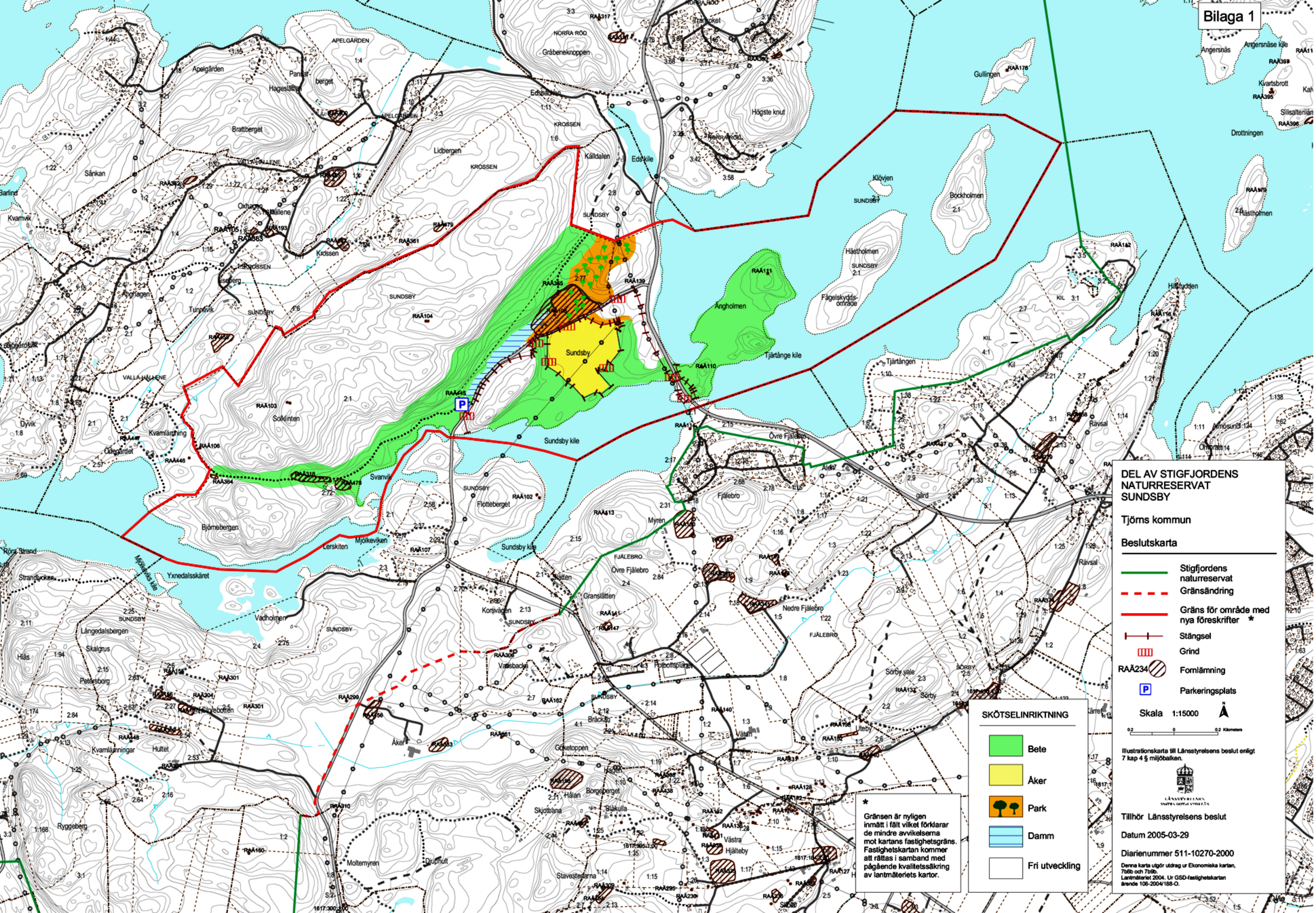
Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande får del av beslutet, se bilaga 7.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektören Göran Bengtsson, beslutande och naturvårdsintendenten Bengt Frizell varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även deltagit Magnus Sandström, rättsenheten, Jan-Gunnar Lindgren, kulturmiljöenheten, Peter Abrahamsson, samhällsbyggnadsenheten, Sven Swedberg, Tord Wennerblom, naturvårdsenheten.

Göran Bengtsson

Bengt Frizell

DEL AV STIGFJORDENS
NATURRESERVAT
SUNDSBY

Tjörns kommun

Beslutskarta

- Stigfjordens naturreservat
- Gränsändring
- Gräns för område med nya föreskrifter *
- Stängsel
- Grind
- Fomflämning
- Parkeringsplats

Skala 1:15000

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap 4 § miljöbalken.

Tillhör Länsstyrelsens beslut

Datum 2005-03-29

Diarienummer 511-10270-2000

Den här karta utgör utdrag ur Ekonomiska kartan, 7088 och 7089. Lantmäteriet 2004. Ur GSD-fastighetskartan ärende 106-2004/188-O.

- SKÖTSELINRIKTNING
- Bete
 - Åker
 - Park
 - Dam
 - Fri utveckling

* Gränsen är nyligen inmätt i fält vilket förklarar de mindre avvikelserna mot kartans fastighetsgräns. Fastighetskartan kommer att rättas i samband med pågående kvalitetssäkring av lantmäteriets kartor.